

УДК 342.95

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.5.9>**Олександр САЧКО**

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, просп. Гагаріна, 72, Дніпро, Україна, 49010

ORCID: 0000-0001-7581-2837

Oleksandr SACHKO

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Professor at the Department of Administrative and Criminal Law, Oles Honchar Dnipro National University, 72, Naharina Ave, Dnipro, Ukraine, 49010

ORCID: 0000-0001-7581-2837

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВопорушень ТА ПОДІЙ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ ОРГАНАМИ ПОЛІЦІЇ

THE IMPACT OF MARTIAL LAW ON THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF OFFENSES AND EVENTS IN ENSURING PUBLIC SAFETY AND ORDER BY THE POLICE

Стаття присвячена вивченню впливу воєнного стану на адміністративно-правове регулювання правопорушень та подій під час забезпечення публічної безпеки та порядку органами поліції. Автор(и) досліджують стратегії та тактики діяльності поліції в умовах військового конфлікту, зокрема заходи адміністративного припинення, які є найпоширенішою формою адміністративного примусу. Аналізуються основні принципи правового регулювання діяльності поліції в умовах воєнного стану, зокрема використання заходів адміністративного припинення, включаючи застосування зброї, фізичного впливу та спеціальних засобів. Висвітлюється важливість співпраці між поліцією, органами влади та громадськістю для забезпечення координації дій та максимальної ефективності у вирішенні кризових ситуацій. Стаття акцентує на необхідності постійного оновлення та адаптації стратегій діяльності поліції з метою ефективного реагування на виклики, що виникають у умовах воєнного стану. Дослідження також розглядає важливі аспекти правового регулювання діяльності поліції під час воєнного стану, зокрема визначення повноважень поліції, процедур взаємодії з іншими правоохоронними органами та органами влади, а також застосування спеціальних заходів у відповідності з міжнародними стандартами прав людини та міжнародним гуманітарним правом. Аналізуються можливі ризики та виклики, що виникають під час воєнного стану, такі як загроза правам людини, ризик порушення законності та можливість зловживання владою, а також шляхи їх вирішення шляхом вдосконалення правового регулювання та підвищення професійної підготовки працівників поліції. Загалом, стаття пропонує комплексний підхід до розуміння та вирішення проблем, що виникають у контексті забезпечення публічної безпеки та порядку під час воєнного стану, зокрема шляхом оптимізації діяльності поліції та забезпечення дотримання прав і свобод громадян.

Ключові слова: Національна поліція України, воєнний стан, адміністративно-правове регулювання, правопорушення, публічна безпека, міжнародні стандарти прав людини.

The article examines the impact of martial law on the administrative and legal regulation of offenses and events in the course of ensuring public safety and order by the police. The author(s) examine the strategies and tactics of police activity in the context of military conflict, in particular, administrative suspension measures, which are the most common form of administrative coercion. The author analyzes the basic principles of legal regulation of police activities under martial law, in particular the use of administrative measures, including the use of weapons, physical force and special means. The author highlights the importance of cooperation between the police, public authorities and the public to ensure coordination of actions and maximum efficiency in resolving crisis situations. The article emphasizes the need for constant updating and adaptation of police strategies in order to effectively respond to the challenges arising under martial law. The study also examines important aspects of legal regulation of police activities during martial law, including the definition of police powers, procedures for interaction with other law enforcement agencies and authorities, and the application of special measures in accordance with international human rights standards and international humanitarian law. The author analyzes the possible risks and challenges arising during martial law, such as the threat to human rights, the risk of violation of the rule of law and the possibility of abuse of power, as well as the ways to address them by improving legal regulation and enhancing the professional training of police officers. In general, the article offers a comprehensive approach to understanding and addressing the problems arising in the context of ensuring public security and order during martial law, in particular by optimizing police activities and ensuring respect for the rights and freedoms of citizens.

Key words: National Police of Ukraine, martial law, administrative and legal regulation, offenses, public security, international human rights standards.

Постановка проблеми. Під час воєнного стану органи поліції зазнають значних викликів у забезпеченні публічної безпеки та порядку через збільшену загрозу правопорушень та подій, що порушують громадський порядок. Враховуючи цю складну ситуацію, виникає необхідність в адекватному адміністративно-правовому регулюванні дій органів поліції, спрямованих на протидію правопорушенням та забезпечення безпеки громадян під час воєнного стану. Таким чином, виникає необхідність у дослідженні впливу воєнного стану на адміністративно-правове регулювання правопорушень та подій, а також виявленні оптимальних шляхів управління цими процесами поліцією. Враховуючи актуальність теми та потребу в систематизації знань щодо правового регулювання під час воєнного стану, дослідження спрямоване на аналіз впливу воєнного стану на діяльність поліції з підтримання громадського порядку та безпеки громадян. В контексті зростаючих загроз і викликів під час конфліктів та воєнних дій, особлива увага приділяється вивченню ефективних стратегій адміністративно-правового регулювання, які дозволять забезпечити ефективний захист прав і свобод громадян у найскладніших умовах. В результаті дослідження передбачається розроблення рекомендацій та практичних рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності поліції та підвищення рівня безпеки та порядку в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені, які досліджують тему щодо адміністративно-правового регулювання правопорушень та подій при забезпеченні публічної безпеки та порядку органами поліції, включають у свій перелік таких авторів, як В. Авер'янов, О. Батраченко, О. Безпалова, Ю. Битяк, В. Бесчастний, В. Гаращук, А. Стародубцев, І. Голосніченко, С. Гончарук, М. Гурковський, С. Шатрава, С. Гусаров, В. Олефір, В. Олуйко, В. Ортинський, О. Джафарова, С. Єсімов, А. Комзюк, П. Коптєв, В. Заросило, Є. Зозуля, М. Іншин, В. Шкарупа, Д. Калаянов, З. Кісіль, І. Кириченко, А. Клочко, О. Ключев, В. Колпаков, Н. Матюхіна, О. Музичук, О. Остапенко, В. Петков, В. Рижих, А. Румянцева-Козовник, В. Середа, О. Соколенко, І. Сурай, та інші. Аналіз робіт вчених свідчить, що проблема, розглянута у дослідженні, залишається актуальною у вимагає пошуку нових стратегій захисту прав і свобод людини, зокрема у сфері надання поліцейських послуг населенню.

Мета полягає в аналізі впливу воєнного стану на адміністративно-правове регулювання правопорушень та подій під час забез-

печення публічної безпеки та порядку органами поліції. Дослідження спрямоване на визначення особливостей функціонування правоохоронних органів у складних умовах воєнного конфлікту, виявлення ефективних стратегій та методів адміністративного втручання для забезпечення безпеки та захисту прав громадян. Мета також передбачає розроблення рекомендацій та практичних рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності поліції під час воєнного стану та зменшення ризиків для громадської безпеки.

Виклад основного матеріалу. Діяльність поліції щодо забезпечення верховенства права передбачає виконання двох основних, але взаємопов'язаних завдань: забезпечення виконання офіційних законів, правильно прийнятих державою, що включає забезпечення загального стану громадського спокою, та пов'язаний із цим обов'язок суворого дотримання визначених власних повноважень, утримання від будь-яких свавільних дій та захисту особистих прав і свобод представників громадськості [1, с. 205]. Виконуючи свої обов'язки, поліція має забезпечувати індивідуальні права громадян, включаючи права людини і основні свободи, і уникати свавільних або протиправних дій. Це є ключовим для розуміння верховенства права і, отже, для значущості та мети діяльності поліції у демократичній державі.

Протягом останніх років в Європі спостерігається чітка тенденція до більш глибокої інтеграції поліції в громадянське суспільство і наближення її до населення. Досягнення цієї мети часто здійснюється шляхом розвитку концепції «діяльності поліції в інтересах громади» (community policing). Одним з ключових засобів досягнення цієї мети є надання поліції статусу органу публічної служби, а не лише органу, відповідального за застосування закону. Для забезпечення успішного впровадження цієї концепції важливо враховувати аспект надання послуг, який повинен стати необхідною складовою діяльності сучасної демократичної поліції. Однак слід зауважити, що надання поліцією послуги пов'язане з конкретними ситуаціями, в яких вона має обов'язок втручатися, наприклад, в наданні допомоги людині в небезпеці або у сприянні зв'язку між населенням та іншими органами влади або соціальними службами. В цілому, функція поліції як органу публічної служби пов'язана з роллю поліції як органу, до якого може звертатися населення, і доступність поліції є одним із найважливіших і основних елементів цієї ролі [3, с. 245].

Введення воєнного стану має за мету створення умов для здійснення повноважень органів влади, військових командувань та інших установ у разі збройної агресії, загрози нападу або небезпеки державній незалежності та територіальній цілісності. Однак введення спеціального правового режиму призводить до обмеження прав і свобод людини, встановлюючи тимчасові заборони з метою усунення негативних обставин, що спричинили введення режиму. Такі обмеження можуть впливати на обсяг повноважень правозастосовувачів.

Розглядаючи проблему повноважень органу Національної поліції України, виходячи з аналізу нормативно-правової регламентації, а саме формально визначених, загально-обов'язкових, правил поведінки діяльності поліцейських, можна встановити наступну диференціацію. Повноваження поліції поділяються на основні та додаткові, а також повноваження у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення.

Повноваження поліції представляють собою сукупність закріплених у законі прав та обов'язків, призначених для виконання конкретних завдань та/або вчинення відповідних дій або прийняття адміністративних (процесуальних тощо) рішень [4, с. 96].

Повноваження є більш загальним поняттям порівняно з поліцейськими заходами. Поліцейські заходи відображають повноваження поліції та безпосередньо втілюються через них. Застосовуючи відповідний захід, поліцейський реалізує надані йому державою повноваження та втілює відповідну державну політику у суспільстві. Тому застосування поліцейського заходу повинно здійснюватися у чіткій відповідності до закону(-ів), що його регламентує.

Поліцейські заходи складають собою сукупність можливих, регламентованих нормативно-правовими актами, заходів впливу на суспільство та його індивідів. Кожен із видів заходів, які здійснюються у межах повноважень поліцейського, відповідає встановленим завданням та меті діяльності органу Національної поліції України [6, с. 10].

Враховуючи зміну обставин суспільних відносин, обсяг правового регулювання також змінюється. Ці зміни можуть бути здійснені шляхом законодавчої ініціативи, внесення змін до існуючої законодавчої нормативно-правової бази, скасування існуючих нормативно-правових актів або прийняття нових. Також, одним із шляхів врегулювання нових обставин у суспільних відносинах може бути введення в дію особливих правових режимів.

Говорячи про суть даного правового явища, його можна визначити як сукупність правових норм, які регулюють певний об'єкт суспільних відносин. Особливий порядок правового регулювання відповідного об'єкту полягає у тому, що при введенні відповідного правового режиму можуть суттєво обмежуватися права, свободи та законні інтереси осіб.

Адміністративна діяльність органів поліції – це сукупність урегульованих нормами адміністративного права державно-владних, підзаконних, організаційно-розпорядчих заходів, спрямованих на наступні цілі [2, с. 171]:

а) Надання поліцейських послуг у сферах захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, забезпечення громадської безпеки і порядку, боротьби з злочинами та іншими правопорушеннями, а також надання допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги;

б) Організація внутрішніх відносин поліції та забезпечення чіткої організації і функціонування всієї системи підрозділів і служб Національної поліції України.

Ознаки адміністративної діяльності органів поліції включають [5, с. 107]:

1) Урегульованість нормами адміністративного права, які мають імперативний характер та регулюють суспільні відносини, пов'язані з функціонуванням органів виконавчої влади та інших суб'єктів публічного управління;

2) Державно-владний характер, оскільки поліція виступає від імені держави та має право видавати обов'язкові для виконання приписи та застосовувати примусові заходи;

3) Організаційно-розпорядчий характер, який полягає у спільній координації дій уповноважених осіб органів поліції для вирішення завдань у сфері забезпечення громадської безпеки та порядку;

4) Підзаконний характер, оскільки діяльність поліції здійснюється в рамках чинного законодавства та Конституції України;

5) Соціальна спрямованість, що передбачає надання поліцейських послуг та допомоги громадянам у визначених законом сферах, співпрацю з громадськими організаціями та врахування специфіки регіону і проблем територіальних громад.

В Україні з початку військової агресії Російської Федерації у 2014 році та під час подальших воєнних дій у Донецькій та Луганській областях зазначені особливості правового режиму використовуються щодо встановлення порядку на території країни. Однак запровадження правового режиму воєнного

стану стало можливим лише після подальшого наступу ворога у лютому 2022 року. Відповідно до указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022, правовий режим введено через військову агресію Російської Федерації. Це призвело до перетворення повноважень органів влади та їхньої реакції на суспільні відносини.

Під час введення воєнного стану, спеціальні повноваження надаються різним органам, включаючи Національну поліцію, Службу безпеки України, Державну прикордонну службу тощо. Це відображається у розширенні підстав для застосування різних заходів, які спрямовані на забезпечення громадської безпеки. Наприклад, перевірка документів, що посвідчують особу, може здійснюватися представниками різних служб у разі перетинання особою блокпоста. Це свідчить про динаміку повноважень умови правового режиму воєнного стану, коли підстави для дій правоохоронців змінюються відповідно до ситуації.

Під час дії правового режиму воєнного стану, діяльність поліцейських органів піддається коригуванню відповідно до завдань, поставлених перед ними державою з метою протидії внутрішнім загрозам умов воєнного стану. Завдання та функції поліції, включаючи Національну поліцію, можуть змінюватися залежно від вимог, які ставляться до них у конкретний період, і враховують загрози та небезпеки, що існують наразі для забезпечення законності та правопорядку в державі. Діяльність поліції у таких умовах ускладнюється тим, що поліцейські виконують свої обов'язки в умовах підвищеного ризику, що супроводжується значним емоційним напруженням.

На державному рівні необхідно чітко визначити алгоритм дій поліцейських під час активних бойових дій та на деокупованих територіях, оскільки ефективність їхньої роботи безумовно впливає на внутрішню безпеку країни. Крім того, важливо вирішити питання кореспонденції між правами та обов'язками поліцейських, які надаються їм у умовах правового режиму воєнного стану, з урахуванням суттєвого розширення їхніх повноважень.

Щодо забезпечення прав громадян під час воєнного стану, слід звернути увагу на порушення різних прав, таких як право на життя, справедливий суд, приватність, свобода пересування та інші. Охорону та захист прав громадян здійснюють не лише поліцейські органи, але й широке коло органів державної влади, місцевого самоврядування, військових

адміністрацій та інституцій громадянського суспільства.

Органи поліції мають обов'язок запобігати порушення та відновлювати права громадян, зокрема право на життя, протидію катуванням, володіння майном, особисту недоторканність, свободу мирних зібрань та об'єднань під час воєнного стану. Важливість цього полягає у тому, що ці права переважно порушуються під час активних воєнних дій та окупації територій. Незважаючи на це, також необхідно захищати права громадян, які порушуються внаслідок «звичайних» адміністративних або кримінальних правопорушень. Проте їх кількість значно зменшилася через введення комендантської години, присутність блокпостів та збільшення кількості поліцейських у громадських місцях.

Органи поліції повинні спрямовувати свою діяльність на декілька пріоритетних напрямів у контексті забезпечення прав громадян під час воєнного стану, в тому числі, реєстрація та кваліфікація воєнних злочинів в Україні; розслідування воєнних злочинів під час активних бойових дій; демінування територій та споруд; забезпечення громадського порядку та безпеки; виявлення протиправних дій щодо дітей; використання сучасних технологій та систем захисту інформації; психологічна підтримка поліцейських та надання первинної психологічної допомоги різним категоріям громадян.

Слід зауважити, що ефективно втілення вказаних напрямів діяльності поліції у забезпеченні прав людини під час воєнного стану вимагає модернізації існуючих механізмів співпраці Національної поліції з різними групами суспільства, органами влади, військовими структурами, місцевим самоврядуванням, представниками ЗМІ, волонтерськими організаціями та міжнародними установами. Це сприятиме покращенню якості правоохоронних послуг та розв'язанню значної кількості проблем з безпекою.

Заходи адміністративного припинення є найбільш поширеною формою адміністративного примусу. Вони можуть бути використані для зупинення кримінальних діянь або адміністративних правопорушень. Надаючи поліції право на застосування таких заходів, як використання зброї, фізичний вплив та спеціальні засоби, Закон України «Про Національну поліцію» передбачає їхнє застосування для забезпечення громадського порядку, безпеки громади та боротьби зі злочинністю [7].

Заходи припинення, які використовуються поліцією в умовах воєнного стану, можна розділити на дві категорії. Перша група

включає загальні заходи, такі як вимоги поліцейських щодо зупинення протиправних дій, адміністративне затримання та конфіскація речей та документів. Друга група – це спеціальні заходи, які застосовуються рідше, тільки у виняткових ситуаціях, коли інші засоби впливу не мають ефекту. Ці заходи включають в себе фізичний вплив, спеціальні засоби та застосування зброї, і можуть бути використані лише за суворого дотримання законодавства та попередження про їхнє застосування.

Отже, зазначене показує, що станом на 24 лютого 2022 року держава та її органи були готові до введення воєнного стану та мали підготовлений план дій. Проте у зв'язку з умовами тривалої повномасштабної війни агресора в Україні з'являються нові виклики для органів внутрішніх справ. Серед них важливою є боротьба зі злочинністю, протидія тероризму та забезпечення внутрішньої безпеки держави.

У контексті збройного протистояння, поліцейські, що здійснюють функції з охорони громадського порядку в умовах воєнного стану, повинні мати глибоке розуміння організації та тактики діяльності правоохоронних органів у таких ситуаціях. Вони повинні бути ознайомлені з місцевими органами влади, їх завданнями, функціями, формами та методами діяльності в галузі забезпечення громадського порядку, а також з чинним законодавством, включаючи правила, що регулюють дії поліції та інших правоохоронних структур у умовах воєнного стану. Це означає, що високий рівень підготовки поліцейських є надзвичайно важливим, оскільки складність забезпечення громадського порядку у воєнний період вимагає спеціалізованого знання та навичок. Дії поліцейських в умовах воєнного стану повинні бути засновані на правових принципах, зрозумілими та прийнятними для громадян, чий права та свободи обмежуються, і вони повинні бути сприйняті як справедливі та законні.

Висновки. Отже, заходи адміністративного припинення є найбільш поширеною формою адміністративного примусу, і вони можуть бути використані для зупинення як кримінальних діянь, так і адміністративних правопорушень. Закон України «Про Національну поліцію» надає поліції право на застосування різних заходів адміністративного припинення, таких як використання зброї, фізичного впливу та спеціальних засобів, з метою забезпечення громадського порядку, безпеки громади та боротьби зі злочинністю. Умови воєнного стану створюють нові виклики для органів внутрішніх справ, що передбачають не лише відповідну підготовку, але й адаптацію до нових умов. Протидія внутрішнім загрозам, таким як криміналізація суспільства, тероризм та інші форми правопорушень, стає пріоритетним завданням органів внутрішніх справ. Органи внутрішніх справ мають реагувати на зростаючі виклики шляхом використання різноманітних заходів, включаючи спеціальні та надзвичайні заходи адміністративного припинення. Важливо забезпечити, щоб такі заходи були застосовані в рамках закону та з дотриманням прав громадян. Національна поліція та інші правоохоронні органи повинні діяти в суворому відповідності до закону та міжнародних стандартів прав людини, навіть у надзвичайних ситуаціях, таких як воєнний стан. Це передбачає не лише вжиття заходів для забезпечення безпеки та порядку, а й захист прав та свобод громадян. Необхідно постійно оновлювати стратегії та плани дій органів внутрішніх справ з урахуванням змін в суспільстві та сучасних загроз безпеці. Це вимагає постійного аналізу ситуації, вдосконалення професійних навичок персоналу та впровадження новітніх технологій та методів роботи. Усі зусилля органів внутрішніх справ повинні бути спрямовані на забезпечення безпеки, захист прав і свобод громадян, збереження суверенітету та територіальної цілісності країни в умовах воєнного стану.

Література:

1. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Харків : Основа, 1996. 398 с.
2. Гурковський М.П., Єсімов С.С. Основні форми та методи діяльності поліції у сфері забезпечення прав людини та громадянина України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2016. № 4. С. 171–186.
3. Ковалів М. В., Іваха В. О. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2015. № 813. С. 245-250. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_813_39
4. Ковалів М. В., Кісіль З. Р., Калаянов Д. П. Адміністративна діяльність. Навч. посіб. К.: Правова єдність, 2009. С. 340.
5. Ковалів М.В. Основи управління в органах внутрішніх справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2010. 329 с

6. Мінка Т. П. Забезпечення режиму воєнного стану органами Національної поліції. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2016. № 1. С. 9–13.

7. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/paran5#n5>

8. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

References:

1. Bandurka, O. M. (1996). *Osnovy upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy: teoriia, dosvid, shliakhy udoskonalennia* [Fundamentals of management in the internal affairs bodies of Ukraine: Theory, experience, ways of improvement]. Kharkiv, Ukraine: Osнова. [in Ukrainian].

2. Hurkovskiy, M. P., & Yesimov, S. S. (2016). *Osnovni formy ta metody diialnosti politsii u sferi zabezpechennia prav liudyny ta hromadianyna Ukrainy* [Main forms and methods of police activities in the field of human and citizen rights protection in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, (4), 171–186. [in Ukrainian].

3. Kovaliv, M. V., & Ivakha, V. O. (2015). *Diialnist orhaniv vnutrishnikh sprav v umovakh viinnoho stanu* [Activities of the internal affairs bodies under martial law]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»**, (813), 245–250. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_813_39 [in Ukrainian].

4. Kovaliv, M. V., Kisil, Z. R., & Kalayanov, D. P. (2009). *Administratyvna diialnist* [Administrative activity]. Kyiv, Ukraine: Pravova yednist. [in Ukrainian].

5. Kovaliv, M. V. (2010). *Osnovy upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav* [Fundamentals of management in the internal affairs bodies]. Lviv, Ukraine: LvDUVS. [in Ukrainian].

6. Minka, T. P. (2016). *Zabezpechennia rezhymu viinnoho stanu orhanamy Natsionalnoi politsii* [Ensuring the martial law regime by the National Police bodies]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, (1), 9–13. [in Ukrainian].

7. *Zakon Ukrainy Pro Natsionalnu politsiiu* [About the National Police], *Zakon Ukrainy vid 02 lypnia 2015 r. № 580-VIII*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/paran5#n5> [in Ukrainian].

8. *Zakon Ukrainy Pro pravovyi rezhym viinnoho stanu** [About the legal regime of martial law], *Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 roku № 389-VIII*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].